

Mishnah Makkot, chapter 1

משנה מכות פרק א

(1) How do witnesses become [plotting] *zomemim* [witnesses, in a case where we don't "Do to him as he plotted to do to his brother" (see Deuteronomy 19:19)]? [If they say:] We testify: That so and so [a priest] is a son of a divorcee [and is thus a disqualified priest], or is the son of a *halutzah* [and is Rabinnically disqualified] we don't say that each witness [if a priest] now becomes disqualified as a son of a divorcee, or as a son of a *halutzah* [since this would not be in keeping with: "Do to **him**", from which we deduce that only the witness, himself, is to be punished and not his children, whereas, if he were to become disqualified, his children would also become disqualified, and if we were to disqualify only the witness, then this would not be in keeping with: "Do to him **as he plotted to do to his brother**" since he also intended to disqualify the victims children], rather, he receives forty lashes. [If they say:] We testify: That this person is subject to be exiled [to a city of refuge for killing someone accidentally, since the verse states: "**He** shall flee to one of those cities," (Deuteronomy 19:5) we deduce that only a killer is exiled to a city of refuge and] we don't say that this one is exiled in his stead, rather, he receives forty lashes. [If they say:] We testify that so and so divorced his wife and has not paid her *ketubah*, [if we were to say that this *zomeim* witness now has to pay the entire *ketubah*, this would not be fair] being that ultimately [if the husband divorces his wife, or if he dies,] her

רבנו עובדיה מברטנורא

א כיצד העדים נעשים זוממין. הכי קאמר אותן עדים שנמצאו זוממין. ואין עושין בהן דין הזמה כלומר שאין מקיימין בהם ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו כיצד הם נעשים זוממין; **מעידין אנו באיש פלוני כהן שהוא בן גרושה.** בפנינו נתגרשה אמו קודם שנולד והרי הוא חלל: **אין אומרים.** אם הזומו והם כהנים יעשה זה בן גרושה לקיים בו כאשר זמם דהא כתיב (דברים ט) ועשיתם לו כאשר זמם. לו ולא לזרעו. ואם תעשהו חלל והוא כהן פסלת את זרעו לעולם. ואם תאמר נפסול אותו לבדו ולא לזרעו. בעינין כאשר זמם לעשות וליבא. שהרי הוא זמם לפסול הנדון ואת זרעו: **אלא לוקה ארבעים.** דאמר קרא (שם כח) והצדיק את הצדיק והרשעו את הרשע והיה אם בן הכות הרשע. משום דהרשעו את הרשע. והיה אם בן הכות הרשע. אלא עדים שהרשעו את הצדיק ואתו עדי אחריני והצדיק את הצדיק דמעיקרא ושוינהו להנך רשעים. והיה אם בן הכות הרשע: **אין אומרים יגלה זה.** דכתיב ברוצח (שם יט) הוא ינוס. הוא. ולא זוממין: **שגרש את אשתו.** בפנינו. ביום פלוני. וזה אומר לא גרשתיה ואיני חייב לה כתובה: **והלא בין היום ובין למחר.** כלומר מה ישלמו לו. א"ת כל הכתובה והלא שמא ימות או שמא יגרשנה היום או למחר

ketubah [regardless of the testimony] will have to be paid, [rather,] an assessment is made on the basis of how much [money] one would be willing to risk and buy the rights to this *ketubah* [which the buyer would receive only] if she becomes, widowed, or divorced, however, if she dies [first, the buyer loses his money, since] the husband would inherit her [and it is that amount which the *zomeim* witnesses are fined]. [If they say:] We testify: That so and so owes his friend one thousand zuz with an understanding that he will return it within thirty days, and he [the borrower] says, the understanding was that I would return it in ten years, an assessment is made as to the difference of how much one would be willing to pay for a loan of one thousand zuz to be extended from thirty days to ten years [and it is that amount which the *zomeim* witnesses are fined].

(2) [If witnesses say:] We testify: That so and so owes his friend two hundred zuz and they are proven to be *zomemim* they receive lashes and then pay, since it is not the same charge [i.e. the transgression of: "Do not bear false witness against your fellow" (Exodus 20:13)] which dictates lashes, that dictates payment [i.e., "Do to him as he plotted to do to his brother" (Deuteronomy 19:19)]; these are the words of Rabbi Meir. But the Sages say: Whoever is subject to payment is not subject to lashes [this is deduced from the verse regarding lashes: "And strike him according to his misdeed by a count," (ibid. (25:2), thus he is penalized only once for a single misdeed, and therefore, he pays the fine and does not receive lashes. The *halachah* follows the Sages].

רבנו עובדיה מברטנורא

וסופו ליתן לה. נמצא שלא היו מפסידין אותו כלום: אומרים כמה אדם רוצה ליתן בכתובתה של זו. מספק. שאם נתאלמנה או נתגרשה. יטלנה לוקח ואם מתה יירשנה בעלה. ויפסיד מעותיו שנתן וכך יתנו העדים לבעל ב שלא השם המחייבו מלקות. לא המקרא המחייבו מלקות מחייבו תשלומין. מלקות מלא תענה. תשלומין מועשיתם לו כאשר זמם: כל המשלם אינו לוקה. דכתיב כדי רשעתו. על רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו על ב' רשעות. ומדקאמרי רבנן משלם ואינו לוקה. ולא אמרי לוקה ואינו משלם ש"מ דכל היכ' דאיכא תרתי מלקות ותשלומין לא אמרינן

(3) [If witnesses say:] We testify: That so and so, is subject to forty lashes, and they are found to be *zomemim*, they receive eighty lashes [forty] for [transgressing]: “Do not bear false witness against your fellow” (Exodus 20:13) and [forty] for: “Then do to him as he plotted to do to his brother” (Deuteronomy 19:19); these are the words of Rabbi Meir [the *halachah* does not follow Rabbi Meir]. But [as above] the Sages say: They only receive forty lashes. Monetary penalties are split [between the witnesses] but we do not divide lashes. How so? If they [three witnesses] testified that he owes his friend two hundred zuz, and they were found to be *zomemim*, they split [the two hundred zuz fine] between them [three ways], but if they testified that he is subject to lashes and they were found *zomemim*, each one [of the witnesses] is subject to forty lashes.

(4) Witnesses are not deemed plotting witnesses [*zomemim*] unless they **themselves** are incriminated directly. How so? If they said [in court]: We testify that so and so killed this person, and then other witnesses [come forward and] say to them: How can you testify to that, when the **victim**, or, the alleged **murderer**, had been with us on that very day at such and such a place? Then the witnesses [though discredited, nevertheless,] are not deemed *zomemim*, [this is deduced from the verse: “And behold if the witness **be a witness of falsehood**

רבנו עובדיה מברטנורא

ילקה ולא ישלם אלא משלם ואינו לוקה וכן הלכה: **ג משום לא תענה**. שהרי כשאי אפשר לקיים בעדים ועשיתם לו כאשר זמם כגון מעידים אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה לוקים העדים משום לא תענה הכא דאיכא אזהרת לא תענה ואיכא נמי כאשר זמם לוקים שמונים ואין הלכה כר"מ: **משלשין בממוזן**. עדים זוממין שחיביבן בתשלומין משלמין הממוזן לפי מספר העדים. אם היו שלשה עדים והזומן כל אחד משלם שלישי הממוזן שהיו רוצים להפסידו: **ואין משלשין במכו'.** שאין כל א' מהעדים לוקה שלישי מלקות אלא כל אחד לוקה ארבעים דבעינן ועשיתם לו כאשר זמם. וכל אחד מהם מבקש להלקות הנדון מלקות שלם וממוזן מצטרף כשיתן כל אחד מהם שלישי הרי קבל מה שרצו להפסידו בין כלם אבל מכות לא מצטרפין: **ד עד שיוזמו עצמן.** שיוזמו אותן בעסקי גופן. לא בעסקי ההורג (וההורג) כדמפרש ואויל ונפקא לן מקרא דכתיב (דברים יט) והנ' עד שקר העד עד שיהיה

ג מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב מלקות ארבעים, ונמצאו זוממין, לוקין שמונים, משום לא תענה ברעך עד שקר (שמות כ), ומשום ועשיתם לו כאשר זמם (דברים יט), דברי רבי מאיר. והכמים אומרים אינן לוקין אלא ארבעים. משלשין בממוזן ואין משלשין במכות. פיצד, העידוהו שהוא חייב להכרו מאתים וזו, ונמצאו זוממין, משלשין ביניהם. אבל אם העידוהו שהוא חייב מלקות ארבעים, ונמצאו זוממין, כל אחד ואחד לוקה ארבעים: ד אין העדים נעשים זוממין עד שיוזמו את עצמן. פיצד, אמרו מעדין אנו באיש פלוני שהרג את הנפש, אמרו להן היאך אתם מעדין, שהרי נהרג זה או ההורג היה עמנו אותו היום במקום פלוני, אין אלו

and testified falsely against his brother” (Deuteronomy 19:18), i.e., it must be proven that **he** could never have been a witness, rather than that his testimony is false] but if the second witnesses said: How can you testify to that, as on that very day **you yourself** were with us at such and such a [distant] place? [Thus the **witness himself** is a **witness of falsehood**]

then they are deemed *zomemim*, and are executed based upon their testimony.

(5) If further witnesses came [and testified to the aforementioned murder] and [then] they too, were deemed *zomemim* [by the testimony of those same, aforementioned, witnesses who testified that they too, were with them at a distant place] and then [still] others came [and testified to this same murder] and they too, were deemed *zomemim* [through the testimony of these same witnesses] even if one hundred [sets of witnesses testified, one after the other, to the murder and all were subsequently deemed *zomemim* by the testimony of this one set of witnesses who stated regarding all: “You were all with us at such and such a distant place”] they are all executed. Rabbi Yehudah says: This is a conspiracy and only the first set is executed [Rabbi Yehudah maintains that once the first set of witnesses had been deemed *zomemim* we no longer accept any testimony regarding that alleged killing, the *halachah* does not follow this view].

(6) *Zomemim* witnesses are not executed only after the close of the trial [which found the defendant guilty of murder, but before his sentence was actually carried out], precluding the view of the Saducees who contend that *zomemim* were executed only after the accused had been executed pursuant to the verse: “Life for a life”, (Deuteronomy 19:21) Said the Sages to them [the Saducees]: But does

רבנו עובדיה מברטנורא

השקר בגופן של עדים **ה ואפילו היו מאה**. כמות שהעידו זו אחר זו בעדות אחת וכת אחת הוימה את כלן. כלן יהרגו: **איסטסית היא זו**. כלומר זאת הכת סרה וסטיא היא שכך נטלו עצה ביניהן להזים כל הבא להעיד בעדות זאת פירוש אחר איסטסית היא זו וכי עדות זו יורה של איסטסית היא שצובעת כל הנוגע בה: **ואינה נהרגת אלא כת ראשונה בלבד**. דסבירא ליה לר' יהודה דלאחר דאתומא לה כת ראשונה תו לא מקבלי סהדותא דכת שניה דאתיא לאסהיד בתרה ואי אסהדה ואיתומא לא הטלינן לה דלא קרינא לה ועשיתם לו דהא לא קטלינן אפומה. ואין הלכה כרבי יהודה:

זוממין. אבל אמרו להם היאך אתם מעידין, שהרי אתם הייתם עמנו אותו היום במקום פלוני, הרי אלו זוממין, ונהרגין על פיהם: ה באו אחרים והזימום, באו אחרים והזימום, אפלו מאה, כלם יהרגו. רבי יהודה אומר, אסטסית היא זו, ואינה נהרגת אלא כת הראשונה בלבד: ו אין העדים זוממין נהרגין, עד שיגמר הדין, שהרי הצדוקין אומרים, עד שיהרג, שנאמר נפש תחת נפש. אמרו להם

it not say: “Then do to him as he **plotted** to do to his **brother**” (ibid v.19), clearly implying that his brother is still alive? If so, then what is the meaning of: “Life for a life”? You might have thought that as soon as their testimony had been accepted they should be liable to execution, therefore, the verse states: “Life for a life”, informing you that they are not executed only after the close of the trial [which found the defendant guilty but before the accused is executed].

(7) “By the mouth of two witnesses, or three witnesses, shall he be put to death” (Deuteronomy 17:6), now if fact is established through the testimony of two, why does the verse mention three? This is to draw a comparison between the two, to tell you, that just as [a set of] three [witnesses] can deem [a set of] two [witnesses, as] *zomemim*, so too, can [a set of] two [witnesses] deem [a set of] three [witnesses, who all testified of each other] *zomemim*. And how would we know [that a set of two could deem *zomemim*] even a [set of one] hundred [witnesses]? Therefore the verse states: [“By the mouth of two] **witnesses** [or three **witnesses**,” the verse could have stated: By the mouth of two or three, the extra word **witnesses** indicates that any one set of witnesses, regardless of how many, are treated the same]. Rabbi Shimon says: [You know why the verse mentions two and three? To tell you that] just as two are not executed until both are [proven] *zomemim*, so too, three are not executed unless all three are [proven] *zomemim*. How do we know that this applies, even, to [a set of] one hundred [witnesses, i.e., that they must all be proven *zomemim* before any are executed]? Therefore the verse states [the extra word]: Witnesses [indicating a set of witnesses regardless of how many]. Rabbi Akiva says [regarding the verse: “By the mouth of two witnesses,

הַכֹּמִים, וְהָלֹא כִּבְרַת נֶאֱמַר (דברים יט) וְעִשִּׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו, וְהָרִי אָחִיו קָיָם. וְאִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ, יְכוּל מִשְׁעָה שֶׁקִּבְלוּ עֲדוּתָן יִהְיֶה, תִּלְמוּד לֹאמַר, נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ, הֵא אֵינָן נִהְרָגִין עַד שִׁיגְמַר הַדִּין: ז עַל פִּי שְׁנַיִם עֲדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֲדִים יוֹמַת הַמֵּת (שם יז), אִם מִתְקַיְמַת הָעֲדוּת בְּשְׁנַיִם, לָמָּה פָּרַט הַפְּתוּב בְּשִׁלְשָׁה, אֲלֵא לְהַקִּישׁ שְׁלֹשָׁה לְשְׁנַיִם, מֵה שְׁלֹשָׁה מִזִּמְיָן אֶת הַשְּׁנַיִם, אִף הַשְּׁנַיִם יִזְמוּ אֶת הַשְּׁלֹשָׁה. וּמִנִּין אֶפְלוּ מֵאָה, תִּלְמוּד לֹאמַר, עֲדִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר, מֵה שְׁנַיִם אֵינָן נִהְרָגִין עַד שִׁיְהִי שְׁנֵיהֶם זוֹמְמִין, אִף שְׁלֹשָׁה אֵינָן נִהְרָגִין עַד שִׁיְהִי שְׁלֹשְׁתָּן זוֹמְמִין. וּמִנִּין אֶפְלוּ מֵאָה, תִּלְמוּד לֹאמַר, עֲדִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר, לֹא כֹּא

רבנו עובדיה מברטנורא

ו עד שיגמר הדין. של הנדון שיהרג על פיהן ואחר כן חוזמו: ז ומנין אפילו מאה. ששני מזימן מאה שהעידו יחד: מה שנים אינן נהרגין עד שהוזמו שניהן. דכתיב (דברים יח) והנה עד שקר העד. ואמר מר כל מקום שנאמר עד הרי כאן שני' עד שיפרוט לך הכתוב אחר: עד שיהיו שלשתן זוממין. והוא שהעיד כל אחד בתוך כדי דבור של סיומו של חברו. אבל אם העידו שנים ולאחר זמן

or three witnesses”]: The **third** witness was added [not to be lenient, but rather] to make it more severe and to make him equally liable as the others. Thus even one who is merely connected with transgressors [since he does not add anything to the force of the testimony, and the victim would have been executed without the testimony of the third witness, still he] is punished as are the actual transgressors, how much more so should one who is connected with

השלישי אלא להחמיר עליו ולעשות דינו כיוצא באלו. ואם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי עברה בעוברי עברה, על אחת כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה בעושי מצוה: ח מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה, אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול, עדותן בטלה. מנין אפלו מאה, תלמוד לומר, עדים. אמר רבי יוסי, במה דברים אמורים, בדיני נפשות. אכל בדיני ממונות, תתקיים העדות בשאר. רבי אומר, אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות. (ואימת), בזמן שהתרו בהן, אכל בזמן שלא

people doing mitzvot be rewarded as actually doing a mitzvah!

(8) Just as in the case of two [witnesses] if one of them is found to be a relative [to the other, or to the victim], or otherwise ineligible (see Sanhedrin 3:1-3) the testimony is [entirely] disqualified, so too, with [a set of] three [witnesses], if one of them is found to be a relative, or otherwise ineligible, [though the testimony could stand on the strength of two] the testimony is [entirely] disqualified. How do we know that this applies to even [a set of] one hundred [witnesses] therefore, the verse states: Witnesses. Says Rabbi Yose: The aforementioned [that the entire testimony of all the witnesses are void], is only said regarding capital cases [where the verse states: “The Congregation shall rescue the killer” (Numbers 35:25), indicating leniencies regarding capital cases], but regarding monetary cases the evidence could stand based on the testimony [of two] of the other witnesses [who were not disqualified]. Rebbe, however, says: Regardless, of whether it is a capital case, or a monetary one, they all have the same law, providing [in capital cases] that the ineligible witness participated in the warning process [warning the defendant not to commit the crime, thus indicating his intention to be a participant witness, and so too, the Gemara explains (Makkot, 6a), where there was no such indication and in monetary cases, that the witnesses

רבנו עובדיה מברטנורא

העידו האחרים. הרי הן שתי כתות לכל דבר ר"ע אומר לא בא השלישי אלא להחמיר עליו. שלא תאמר הואיל ובלא השלישי היתה העדות מתקיימת לא יעשו בו דין הזמה. למדך הכתוב שאף הוא נדון: על אחת כמה וכמה. שמדה טובה מרובה על מדת פורענות ח בד"א בדיני נפשות. דכתיב (במדבר לה) והצילו העדה ומהדרין אזכותא: אחד דיני ממונות. נמי עדותן בטלה: בזמן שהתרו בהן. בדיני נפשות איירי כלומר כי אמרינן דבטלה זהו בזמן שהקרוב או הפסול נשתתף

are questioned as to whether they intended to be participant witnesses (Ritva)], but in a case whereby a witness saw something without intending to testify, what shall two brothers who happen to witness someone murdering a person do! [Do we say that they disqualify all people who saw the murder!]

(9) If two witnesses saw [a murder] from one window and two other witnesses saw [it] from another window, and the one who is warning the murderer is in the middle [between

the two windows sees the witnesses] if some on one side and some on the other side can see each other this constitutes one set of witnesses, but if not, they are considered two sets of witnesses, therefore, if one [set] is deemed to be *zomemim*, he [the murderer] and they [the set proven *zomemim*] are executed [he, due to the testimony of the second set of witnesses, and they [the first set], because they are *zomemim*] while the second set of witnesses are not liable. Rabbi Yose says: A murderer is never executed unless he is also warned by two witnesses [who testified] since it is said: "By the mouth of two witnesses [or three witnesses shall he be put to death]" (Deuteronomy 17:6). Another interpretation [of the verse]: "By the mouth of two witnesses," is that Sanhedrin [must understand the language of the witnesses and] may not hear the testimony via an interpreter.

(10) If one fled after having been convicted by the court, and after a time was again brought before the same court, the verdict is not set aside. Any place where two witnesses stand up and testify: We testify that, so and so, was tried and convicted at the court of such and such, and so and so, together with so and so, were the witnesses in the case, the accused is executed. A Sanhedrin [of twenty

רבנו עובדיה מברטנורא

מתחלה להיות מן המתריץ בעוברי עבירה. אבל אם לא התרו בהן. ולא כוון להיות עד בדבר. לא בטלה עדות האחרים בשביל ראייתו של זה. והלכה כרבי: ט ואחד מתר' בו באמצע. המתר' מצטרף עם הכת של עדים שהוא רואה אותם. והם רואים אותו בשעת התראה. לפיכך אם היו שתי הכתות שבשתי החלונות רואים אותו מצטרפים אלו עם אלו. והם כלם עדות אחת: הוא והן נהרגין. הוא נהרג דאכתי איכא כת א' שלא הוזמו. והם הניזמין נהרגין שהרי הוזמו: שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן. שצריכין שיהו הדיינים מכירין בלשון העדים. ולא יצטרכו להעמיד מליץ

התרו בהן, מה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש: ט היו שנים רואין אותו מחלון זה ושנים רואין אותו מחלון זה ואחד מתרה בו באמצע, בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו, הרי אלו עדות אחת. ואם לאו, הרי אלו שתי עדיות. לפיכך אם נמצאת אחת מהן זוממת, הוא והן נהרגין והשניה פטורה. רבי יוסי אומר, לעולם אין נהרגין עד שיהו (פי) שני עדי מתריץ בו, שנאמר (דברים יז) על פי שנים עדים. דבר אחר על פי שנים עדים, שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התרגמן: י מי שנגמר דינו וברח ובא לפני אותו בית דין, אין סותרים את דינו. כל מקום שיעמדו

three who were ordained as judges in Israel] has jurisdiction within the Land and outside the Land [as long as the great Sanhedrin was active in Jerusalem]. A Sanhedrin that executes once in seven years is considered tyrannical. Rabbi Elazar ben Azariah says: Once in seventy years. Rabbi Tarfon and Rabbi Akiva say: If we were members of a Sanhedrin [we would ask the witnesses questions that they would be unable to answer, such as, was the person murdered perhaps afflicted with an unseen fatal disease and thus] no person would ever be executed. Rabbi Shimon ben Gamliel said: [Such action would result that] they would multiply murderers in Israel.

רבנו עובדיה מברטנורא

בינותם וכן הלכה: **י' סנהדרין**. הסמוכין בארץ. יש להן רשות לדון דיני קנסות ודיני נפשות. בין בארץ בין בח"ל. כ"ז שיש בית דין הגדול בלשכת הגזית שנאמר (דברים יז) לבלתי שמוע אל הכהן או אל השופט. בזמן שיש בהן מקריב ע"ג מזבח. יש שופט שדם דיני נפשות בזמן שאין בהן אין שופט: **סנהדרין ההורגת אחת בשבוע**. אחת לשבע שנים: **נקראת חובלנית**. שצריך שיהו מתוני' בדין. ויחזירו בדיני נפשות לזכות: **לא נהרג אדם מעולם**. שיבדקו העדים בדבר שלא ידעו להשיב. אם רוצח הוא. מזה ראיתם. טרפה הרג או שלם הרג. ואם תמצא לומר שלם הרג שמא במקום סייף נקב היה ואם מגלה עריו' הוא ראיתם כמכחול בשופרת **אף הן מרבין שופכי דמים**. מתוך כך אין מכלין הרשעים ומרבים לשפוך דם: